

_____ *hokimligi*
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ *maktabgacha va*
maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
___-umumiy o'rta ta'lim maktabi
to'garak rahbari

_____ *ning*
20__-20__-o'quv yiliga bo'sh o'zlashtiruvchi
o'quvchilar uchun

“YOSH KITOBXON”
TO'GARAK
HUJJATLARI

To'garak a'zolari haqida ma'lumot

№	Familiya ismi va sharifi	Tug'ilgan sanasi	Sinfi	Manzili (to'liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O'tkazilgan xona _____

“TASDIQLAYMAN”

MMIBDO‘ _____

**20__-20__-o‘quv yiliga bo‘sh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar uchun tuzilgan
“Yosh kitobxon” nomli to‘garagining
ISH REJASI**

№	Yillik ish reja mavzulari	Soat	Sana	Izoh
1.	Bolalar adabiyoti	1		
2.	Xalq og‘zaki badiiy ijodiyoti	1		
3.	Badiiy obrazning, voqelikning aniq-tiniqligi, ko‘rimlilik	1		
4.	Xarakter va hodisalar ifodasida dinamikaning yorqinligi	1		
5.	Maqol	1		
6.	Tez aytishlar	1		
7.	Abdulla Avloniy islohotchi pedagog va bolalar shoiri	1		
8.	Elbek bolalar shoiri va islohotchi pedagog	1		
9.	G‘afur G‘ulom bolalar shoiri va nosiri	1		
10.	Sulton Jo‘ra – o‘smirlar kuychisi	1		
11.	Quddus Muhammadiy	1		
12.	Ilyos Muslim	1		
13.	Mirkarim Osim	1		
14.	Qudrat Hikmat	1		
15.	Farhod Musajon- ko‘p qirrali ijodkor	1		
16.	Miraziz A‘zam she‘riyatining falsafiy-badiiy o‘ziga xosligi	1		
17.	Tursunboy Adashboyev she‘riyatida bolalik va tabiat munosabati ifodasi	1		
18.	Alisher Navoiy – bolalar kitobxonligida	1		
19.	Boborahim Mashrab g‘azallari	1		
20.	Milliy uyg‘onish harakatining bolalar adabiyotini yuzaga keltirishdagi roli.	1		
21.	Ezop masallari va ularning ibratlari haqida	1		
22.	Mirtemir she‘rlari	1		
23.	Zahiriddin Muhammad Bobur ruboiylari	1		
24.	Sa‘diy Sheroziy «GULISTON»dan Hunar o‘rganmoq haqida	1		
25.	Mahmudxo‘ja Behbudiy	1		
26.	Abdurauf Fitrat	1		
27.	G‘ulom Zafariy	1		
28.	Hamza Imonberdiyev	1		
29.	Dilshod Rajab	1		
30.	Chet el adabiyotining an‘analari	1		
31.	Sharl Perro	1		
32.	Jonatan Svift	1		
33.	Aleksandr Sergeevich Pushkin	1		
34.	Korney Chukovskiy	1		

Sana: “ ” _____ 20__-yil. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Bolalar adabiyoti

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy maqsad: to‘garak a‘zolari faolligi va mustaqilligini oshirish, ularni so‘z boyligini o‘stirish, uning og‘zaki nutqini shakllantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Tarbiyaviy maqsad: o‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmi va zehni bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohatlar, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlariga muvofiq to‘garak a‘zolarini sifatli o‘qitish va tarbiyalash, mustaqil fikrlashga qodir bo‘lgan, hozirgi zamon bozor sharoitlarida ishni izchil tashkil eta oladigan, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman”, “muammo va yechim” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tkazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Bolalar adabiyoti — bolalar va o‘smirlar uchun yaratilgan badiiy, ilmiy, ilmiyommabop va publitsistik asarlar majmui. Bularning asosiy kismini badiiy asarlar tashkil etadi. Jahon xalqlari, shu jumladan o‘zbek xalqi Bolalar adabiyoti tez aytish, topishmoq, o‘yin qo‘shiklari, rivoyat, afsona, ertak, makal, masal va doston singari aksariyat qismi bolalarga mo‘ljallab yaratilgan og‘zaki ijod namunalaridan boshlanadi. Bolalar adabiyoti ni bevosita bolalarga mo‘ljallab yaratilgan va aslida bolalarga mo‘ljallanmagan bo‘lsada, keyinchalik Bolalar adabiyoti ga o‘tib qolgan asarlarga ajratish mumkin.

Bolalar adabiyoti ning o‘ziga xos xususiyati — o‘zgaruvchan hodisa bo‘lib, u kitobxon yoshi, tarixiy davr va ijtimoiy muhit bilan bevosita bog‘liq. Kitobxon yoshini hisobga olish Bolalar adabiyoti ning eng asosiy xususiyatlaridandir. Maye, maktabgacha yoshdagi bolalarda bu ko‘rgazmalilik, ezgulik va yovuzlik kuchlarining oddiy ko‘rinishdagi ziddiyatlariga asoslangan bo‘lsa, o‘smirlar uchun yaratilgan adabiyotda murakkab hayotdagi murakkab kishilarning ruhiyati ochila boshlaydi.

Bolalar adabiyoti ning yana bir xususiyati uning harakatga boyligidir. Bundan Bolalar adabiyoti da syujetga bo‘lgan talab ham kelib chiqadi. U voqealarning tezkor, qiziqarli, fantazyaga, yumorga boy ravishda ye.chilishini talab qiladi.

Sharq yozma adabiyotida "pandnoma", "mav‘izatnoma", "nasihatnoma", "axloq kitoblari" singari nomlar bilan tasnif qilinuvchi asarlar Bolalar adabiyoti ning dastlabki namunalari hisoblanadi. Maye, Kaykovusning "Mav‘izatnomai Kaykovus" ("Qobusnoma"), Shayx Savdiyning "Guliston" va "Bo‘ston", Jomiyning "Bahoriston" asarlari shular jumlasidandir. Bular tarjima vositasida o‘zbek Bolalar adabiyoti ga kirib kelgan. Alisher Navoiyning "Hayrat ulabror", "Mantsh uttayr" va "Mahbub ulqulub" asarlari, Xojaning "Miftoh uladl" va "Gulzor", Gulxaniyning "Zarbulmasal" asarlari esa o‘zbek Bolalar adabiyoti ning mumtoz namunalari bo‘lib, pandnasihat ruhidagi maqolat va hikoyatlari bilan asrlar mobaynida yosh avlodni yaxshi insoniy fazilatlar ruhida tarbiyalashga xizmat qilib kelmoqda.

Bolalar adabiyoti ning shakllanishi deyarli barcha xalqlarda asosan ma‘rifatparvarlik va maktabmaorif tizimi islohotlari bilan chambarchas bog‘liq. O‘zbek Bolalar adabiyoti ning barqarorlashuvi ham 19-asr 2 yarmi — 20-asr boshlaridagi ma‘rifatparvarlik harakatiga borib taqaladi. Saidrasul Aziziy, Munavvarqori, Abdulla Avloniy, Hamza va boshqa o‘nlab ma‘rifatparvarlarning "yangi usul" ("usuli jadidiya")dagi o‘zbek maktablari talabalari uchun yaratgan ellikka yaqin alifbo va o‘qish kitoblari o‘zbek Bolalar adabiyoti ning tom ma‘nodagi yorqin namunalari hisoblanadi. Bolalar adabiyoti ga bolalar uchun maxsus yaratilgan asarlar sifatida qarash, uning o‘ziga xos tamoyillarini belgilash 20-asr boshlariga xosdir.

O‘zbek Bolalar adabiyoti jahon Bolalar adabiyotining ilgor an‘analari ta‘sirida rivojlandi. Jahon Bolalar adabiyoti ning nodir namunalari o‘zbek tiliga tarjima qilindi, "Gulliverning sayohatlari" (J. Svift), "Robinzon Kruzo" (D. Defo), "Tom tog‘aning kulbasi" (BicherStou), "So‘na" (E. Voynich) kabi jahon adabiyotining nodir asarlari o‘zbek bolalarning ham mulki bo‘lib qoldi.

Sharq adabiyoti eng yaxshi namunalari arab, fors tilidan tarjima qilish Bolalar adabiyoti tarjimachiligidagi bir yo‘nalish bo‘lsa, G‘arb adabiyoti, xususan rus adabiyoti namunalari o‘zbekchalashtirish ikkinchi yo‘nalishni tashkil etdi. I. A. Krilov masallari, A. S. Pushkinning "Baliqchi va baliq haqida ertak" asari, K. D. Ushinskiy hamda L.N. Tolstoyning bir qancha hikoya, ertaklari va boshqa ayni shu davrda tarjima qilinib, yangi usuldagi maktablar alifbo va o‘qish kitoblariga kiritildi. Ijodkorlar tarjima vositasida realistik Bolalar adabiyoti ning o‘ziga xos xususiyatlarini yanada mukammal egalladilar, bolalar uchun yozuvchi adiblar guruhi shakllandi. 20-asrning 20—30- yillarida Hamid Olimjon, G‘afur G‘ulom, G‘ayratiy, Shokir Sulaymon, Ilyos Muslim, Gulom Zafariy, Ayniy, Elbek, Zafar Diyor, Sulton Jo‘ra, Kudrat Hikmat, Quddus Muhammadiy, Shukur Sadulla, Hakim Nazir, Po‘lat Mo‘min va boshqa ijodkorlarning asarlari o‘zbek Bolalar adabiyoti ning rivojlanishida, maxsus adabiyot sifatida shakllanishida muhim ahamiyatga ega bo‘ldi.

IV. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchiliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

V. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustaxkamlab kelish.

Mavzu: Xalq og‘zaki badiiy ijodiyoti

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy maqsad: to‘garak a‘zolari faolligi va mustaqilligini oshirish, ularni so‘z boyligini o‘stirish, uning og‘zaki nutqini shakllantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Tarbiyaviy maqsad: o‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmi va zehni bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohatlar, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlariga muvofiq to‘garak a‘zolarini sifatli o‘qitish va tarbiyalash, mustaqil fikrlashga qodir bo‘lgan, hozirgi zamon bozor sharoitlarida ishni izchil tashkil eta oladigan, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman”, “muammo va yechim” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tkazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Xalq og‘zaki badiiy ijodiyoti xilma-xil adabiy tur va janrlarda namoyon bo‘lgan hodisa sifatida kishilik jamiyati tarixida ko‘p vazifali ijtimoiy-estetik mohiyatga ega so‘z san‘ati hisoblanadi. U hamma zamonlarda ham o‘z ijodkori bo‘lgan xalqning orzu-armonlarini ifodalab keldi, qolaversa, xalqning o‘z-o‘zinigina emas, balki bolalarning ham ma‘naviy-axloqiy jihatdan shakllanishlarida muhim tarbiyaviy vosita vazifasini bajarmoqda. Bolalar xalq ijodiyotidan ota-bobolarining hayot tajribasini, mehnat va kurash ilmini o‘rganib kelayotirlar. Ular xalq qo‘shiqclaridan, doston-u ertaklaridan, afsona-yu rivoyatlaridan sevishevish, samimiyat, insoniylik, sabr-u qanoat, mehnatda fidoiylik, eng muhimi, otalari yashab obod etgan Vatan tuyg‘ularini idrok etish asnosida yurt erki va ozodligi uchun kurashgan buyuk ajdodlari To‘maris, Shiroq, Spitamen, Muqanna, Temur Malik, Jaloliddin Manguberdi, Mahmud Torobiy va Amir Temurlarning jasoratlaridan saboq olmoqdalar, yashash va yaratish romantikasidan surur tuymoqdalar. Binobarin, xalq ijodiyoti qadim zamonlardan hozirgacha bolalar uchun ham ezgulikni qadrlash va yovuzlikdan nafratlanish sabog‘i bo‘lib, avloddan avlodga o‘tgan sayin muttasil to‘lishib, mukammalashib, og‘izdan-og‘izga ko‘chgan sayin tobora sayqallanib, xalq milliy ruhini teranroq aks ettirgan holda asrlar davomida avlodlar ma‘naviy-axloqiy vorisligini ta‘minlab keldi, jamoa ijodi namunasi sifatida xalq zakovatini, iste‘dodini va til boyligini namoyish etdi, xalq uchun o‘zligini anglash, o‘z tarixini sevish vositasiga aylanib qoldi, eng muhimi, yozma adabiyotning bunyodga kelishida genetik asos vazifasini bajardi. Bu silsilada bolalarning o‘z folklori ham muayyan rol o‘ynadi.

Binobarin, **bolalar folklori – kichkintoylar olami bilan kattalar dunyosining o‘zaro uyg‘unlashuvi oqibatida yuzaga kelgan o‘yinlar, qo‘shiqlar va musiqiy poetik janrlarning yaxlit bir tizimiga aylangan xalq og‘zaki ijodiyotining o‘ziga xos tarmog‘idir.**

Shunga qaramay, o‘zbek bolalar folklori namunalarini to‘plash, nashr etish va ilmiy-estetik qimmatini o‘rganishga uzoq zamonlar e‘tibor berilmay kelindi. XX asrning dastlabki choragi oxirlarida bu ishga kirishilgan bo‘lsa-da, u uzluksiz jarayonga aylanmadi. Elbek to‘plab, tartib berib 1937-yilda chop ettirgan “Bolalar qo‘shig‘i” to‘plamidan O.Safarov tartib bergan “O‘zbek xalq ijodi” seriyasida 1984-yilda bosilib chiqqan “Boychechak” to‘plamigacha kechgan salkam yarim asrlik uzulish ana shu fikr dalili bo‘la oladi. O‘zbek bolalar folklorini o‘rganish 60-yillardan e‘tiboran izchillasha bordi. Z.Husainovning “O‘zbek topishmoqlari” (1966), G.Jahongirovning “O‘zbek bolalar folklori” (1975), shuningdek, O.Safarovning “Bolalarni erkalovchi o‘zbek xalq qo‘shiqlari” (1983), “O‘zbek bolalar poetik folklori” (1985), “Alla-yo alla” (1999), “Chittigul” (2004), “O‘zbek xalq bolalar o‘yinlari”(2012) Sh.Galiyevning “O‘zbek bolalar o‘yin folklori” (1998) singari tadqiqotlar tufayli bu izlanishlarning samaralari ko‘zga tashlanadigan bo‘ldi. Shuni ham aytish kerakki, folklorshunoslar orasida mavsum va marosim qo‘shiqlariga munosabatda ularning ijodkori har qachon kattalar bo‘lganini e‘tirof etish bilan bolalarning bu sohadagi qo‘shiqchiligini yo cheklash, yo tamoman inkor etish hollari ham mavjud. To‘g‘ri, marosimlarni kattalar uyushtirganlar. Ularning o‘tkazilish tartiblarini ham, rasm-rusumlari va qo‘shiqlarini ham kattalar ijod etganlari rost. Lekin unutmashlik lozimki, shu marosimlarning birortasi ham bolalar ishtirokisiz o‘tmagan; hech bo‘lmaganda, bolalar tomoshabin sifatida unga qatnashganlar va kattalar bajargan ishlarni ko‘rgach, o‘sha marosimni keyinroq o‘yinda muqallid qilib o‘zlari bajarganlar, shu muqallidlariga yarasha qo‘shiqlarni to‘qiganlari ham ayni haqiqat. Binobarin, bolalarning ham o‘z marosim va mavsum qo‘shiqlari yuzaga kela boshlagan. Bu jarayon davr o‘tishi, turmush sharoitining o‘zgarishi, yangicha ijtimoiy munosabatlarning tug‘ila borishitufayli u yoki bu marosimning tamoman yo‘qolishi, yo shunchaki kattalar o‘rtasida nufuzini yo‘qotishi natijasida o‘sha marosim bolalar o‘yini yoki ijrochiligida yashash shakliga o‘tishi bilan yanada chuqurlasha borgan. Bunday holatni “Boychechak”, “Chittigul”, “Binafsha”, “Oppoqijon” kabi mavsum qo‘shiqlari misolida yaqqolroq ko‘rish mumkin.

IV. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchiliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

V. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustahkamlab kelish.

Sana: “ ” _____ 20__-yil. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Badiiy obrazning, voqelikning aniq-tiniqligi, ko‘rimliliği.

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy maqsad: to‘garak a‘zolari faolligi va mustaqilligini oshirish, ularni so‘z boyligini o‘stirish, uning og‘zaki nutqini shakillantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Tarbiyaviy maqsad: o‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmi va zehni bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohatlar, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlariga muvofiq to‘garak a‘zolarini sifatli o‘qitish va tarbiyalash, mustaqil fikrlashga qodir bo‘lgan, hozirgi zamon bozor sharoitlarida ishni izchil tashkil eta oladigan, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman”, “muammo va yechim” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tkazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Bu xususiyat aksaran, maktabgacha tarbiya va kichik maktab yoshidagi o‘quvchilar kitobxonligiga xos. Ular uchun yozilgan asarlarning har bir jumlasida rasm chizish mumkin. G‘afur G‘ulomning “O‘ylashni o‘rganamiz” she‘rida mavhum hodisani ko‘rimli qilib tasvirlash yorqin kuzatiladi. Muxtorjon olti yoshli singlisi Munisxondan “O‘ylashni bilasanmi?”– deb so‘raganida, uning: “Aka-a, o‘zing ayta qol, O‘ylash degan nimadi?”, – deya iqror bo‘lgani bejiz emas. Shunda, Muxtorjonning “jiddiy turib”, “qoshini birga yig‘ib” o‘ylashida ham aynan kichikintoylarga xos “muzqaymoqdan tog‘, nuqul gilos bog‘, bir qozon qaymoq, “tuyaday pishloq” kabi obrazlar ko‘rimlilik – predmetlilik kasb etadi. Bu esa kichikintoylar tasavvurini yorqinlashtiradi.

Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarga mo‘ljallab yozilgan asarlarda yana do‘stlik, Vatanga muhabbat, iymon, e‘tiqod singari mavhum tushunchalar obrazli tasvirda, ramziy detallarda tasvirlanadi. A.Obidjonning “Vatan” she‘ri bugungi yosh avlod tafakkuri, o‘tkir aql-idrokiga monandligi bilan e‘tiborga loyiq :

– Senga bitta savol bor,

Menga quloq sol, hoy, qush.

Vayronada yashaysan,

Noming esa naq Boyqush,

Ayt-chi, nahot sen boysan?

– Asl boylik neligin

Tushunmaysan, chamasi.

Bu vayrona bo‘lsa ham,

O‘zimniki hammasi,

Shuning uchun men boyman!

Shoirning bolalarga xos tushuncha va tasavvurdan foydalanib, asl muddaoni ayta olgani diqqatga sazovor. Boyqushning ko‘rimsizligi, buning ustiga xarobada yashashi uning nomiga munosib emasligi bolalarni qiziqtirishi tabiiy. Shoir aniq va ko‘rimli timsol – boyqush hamda u yashaydigan vayrona orqali kichik maktab yoshidagi kitobxonlar uchun hali mavhum bo‘lgan tushuncha – vatanparvarlik, o‘ziga bekklik hissini anglatishga erishgan.

Bu jihat badiiy adabiyotning ijtimoiy hayotni o‘rganishdagi asosiy vosita ekanligini ham oydinlashtiradi. Zotan, S.Jo‘ra, Q.Muhammadiy, A.Muxtor, Sh.Sa‘dulla, X.To‘xtaboyev, T.Adashboyev, S.Barnoyev kabi ijodkorlarning kichikintoylar uchun yaratgan asarlarida aniqlik ustivor bo‘lsa, N.Fozilov, H.Nazir, 15

M.A‘zam, A.Obidjon, T.Malik singari adiblar ijodida o‘smirlarga xos tasavvur yetakchi.

IV. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchilliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

V. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustaxkamlab kelish.

Mavzu: Karakter va hodisalar ifodasida dinamikaning yorqinligi

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy maqsad: to‘garak a‘zolari faolligi va mustaqilligini oshirish, ularni so‘z boyligini o‘stirish, uning og‘zaki nutqini shakillantirish, mantiqiy fikrlashga o‘rgatish, tafakkur olamini kengaytirish.

Tarbiyaviy maqsad: o‘quvchilarga insonparvarlik, mehr-oqibat, ilmi va zehni bo‘lish, mehnatsevarlik, adolatparvarlik tuyg‘ularini singdirish, ularni insoniy xislatlar ruhida tarbiyalash.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohatlar, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlariga muvofiq to‘garak a‘zolarini sifatli o‘qitish va tarbiyalash, mustaqil fikrlashga qodir bo‘lgan, hozirgi zamon bozor sharoitlarida ishni izchil tashkil eta oladigan, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman”, “muammo va yechim” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tkazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Harakatchanlik, tinib-tinchimaslik, hamma narsaga qiziquvchanlik bolalarning tabiatida mavjud. Bu jihat ularbop asarlarda ham o‘z ifodasini topadi. Jahon va o‘zbek bolalar adabiyotidagi Robinzon (“Robinzon Kruzo”), Gulliver (“Gulliverning sayohatlari”), Pinokkio (“Pinokkio va uning boshidan kechirganlari”), Buratino (Oltin kalit yoki Buratinoning sarguzashtlari), Kachal polvon (“Kachal polvon yoxud yog‘och qo‘g‘irchoqning sarguzashtlari”), Qoravoy (“Shum bola”), Hoshimjon (“Sariq devni minib”), Alamazon (“Alamazon va uning piyodalari”) kabi qahramonlarning sarguzashti, o‘ziga xos va mos harakati orqali voqealar sujetida qiziqarlilik sodir bo‘lgan. Ba‘zi asarlarda esa yanada shiddatli dinamizm ko‘zga tashlanadi. K.Chukovskiyning “Mo‘yodoy” (“Yuvin, do‘mbog‘im”), Q.Muhammadiyning “Temirlar o‘yini”, Sh.Sa‘dullaning “Ayyor chumchuq” kabi she‘rlarida sujet shiddatli dinamizm asosida voqelikka aylangan. Kichkintoylar o‘z tabiatiga yaqin shu xildagi harakat zamirida namoyon bo‘luvchi voqelikni kattalarga nisbatan tez ilg‘aydi, voqealar almashinuvi uning ko‘z o‘ngida yorqin akslanadi. “Temirlar o‘yini”da bu jihat temir-tersaklar ishtirokida ro‘y bersa, Anvar Obidjonning “So‘nggi axborot” she‘rida mevalar va sabzavotlar misolida ko‘zga tashlanadi:

Bo‘lib o‘tdi qishloqda	Shamollatdi qornini,
Kecha zo‘r shamol.	Oshqovoq polvon.
Natijada ro‘y berdi	Pachiq qildi burnini,
Anchayin kor-hol.	Mulla baqlajon.
Uzum boshi aylanib,	Uyqichiroq bir tarvuz
Bo‘p qoldi kasal.	Yumalab borib,
Shoxdan yiqilib olma,	Uyg‘onibdi qovunning
Yotibdi o‘sal.	Boshini yorib.
Hatto gilos lat yedi,	Noklar yerga to‘kildi,
Bo‘lsa ham abjir.	Bo‘lishib bir jom.
To‘qnashuvda anorga...	Ammo zarar ko‘rmadi
Chaplendi anjir.	Sabzi va sholg‘om.

Ko‘rinadiki, harakatlanayotgan har bir narsa o‘ziga xos sazoga ega bo‘lishidan tashqari, bolalar sho‘xligini ham eslatadi. Kichkintoylar bu harakat va “jang” zamirida o‘sha narsalarning o‘zini va o‘zlarini ko‘rib turganday sezadilar. Ammo, bolalar ulg‘aya borgan sari ular zohiridagi bu dinamika botiniga, tasavvuriga ko‘cha borganidan, o‘smirlar adabiyotida detektiv, yoxud fantastik asarlar tarzida davom etadi. Binobarin, ulug‘ munaqqidlar ta‘kidlaganidek, bolalar adabiyotida “borliqni va barcha mavjudotni harakatga keltirmoq zarurligi” masalasi bolalikning o‘zi qadar umrboqiylik kasb etadi. Haqiqatan, kichkintoy bola nazdida “soqov tosh ham, dala-dashtdagi xas-xashaklar ham shivirlab, oqayotgan ariqcha ham, sokin esayotgan shamol ham parvoz qilib, guldand-gulga qo‘nayotgan kapalak ham muhabbat va hayot tilida so‘zlashi” tabiiy.

IV. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchiliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

V. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustaxkamlab kelish.

*v**eb**-saytimiz: **Zokirjon.com***

Hujjat Word variantda beriladi.

Zokirjon Admin bilan

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog‘lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi

40 listdan iborat “Yosh kitobxon” nomli bo‘sh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilarga 34 soatli to‘garakni to‘liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Narxi: 20 ming so‘m

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

**Maktablar
uchun
hujjatlar**

ADMIN

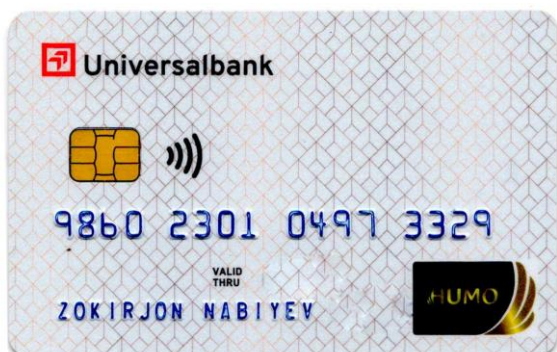
Zokirjon

90-530-68-66

To‘lov uchun:

UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To‘liq holda olganingizdan so‘ng:

Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet orqali veb-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.